

Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

Gülten Tarhan(*), Dilek Kılıç(*), Esra Yıldız(**)

ÖZET

Bu araştırma hastanede çalışan hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapıldı. Araştırma 15.08.2013-15.12.2013 tarihleri arasında Gülhane Tıp Fakültesinde 156 hemşire ile yürütüldü. Araştırmanın yapılacağı kurumdaki etik kurulundan yazılı izin alındı. Veriler, "Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri", "Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" ve tanıtıcı form ile toplandı. Veriler, SPSS 15.0 paket programında sayı, yüzde, ortalama, t-testi, ANOVA, Kruskal Wallis ve korelasyon analizi kullanılarak değerlendirildi.

Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri puanı 135.38 ± 13.14 ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği puanı ise 159.27 ± 18.57 'dir. Hemşirelerin eğitim durumuna göre "Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri" puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p < 0.05$). Hemşirelerin mesleklerini sevmeye ve mesleği değiştirmeyi düşünme durumuna göre "Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri" ve "Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı saptandı ($p < 0.05$). "Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri" ile "Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" ve alt boyutları arasında pozitif yönde ilişkiler olduğu saptandı.

Sonuç olarak, hemşirelerin mesleki profesyonel tutum puanları arttıkça mesleğe yönelik tutum puanları da pozitif yönde anlamlı olarak artmaktadır. Eğitim durumunun ve mesleği sevmeyen profesyonel tutumları olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Hemşirelik mesleği üyeleri arasındaki farklı eğitim durumları ortadan kaldırılarak hemşirelere profesyonel eğitim olanakları sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, meslek, sağlık personelinin tutumu

SUMMARY

Investigation of the relationship between attitudes towards the nursing profession and occupational professionalism

We conducted a descriptive analysis among nurses working in a hospital to examine the relationship between their attitudes towards the profession and their occupational professionalism. The study was conducted between August 15 and December 15, 2013, with 156 nurses at the Gulhane Medical Faculty. Written approval was obtained from the ethics committee and the institution where the study was conducted. Data were collected using the "Inventory of Professional Attitudes at Occupation" and "Attitude Scale for Nursing Profession" and personal survey form. The data were evaluated using the SPSS 15.0 package program with numbers, percentages, means, t-test, ANOVA, Kruskal-Wallis, and correlation analysis.

The score for Inventory of Professional Attitudes at Occupation was 135.38 ± 13.14 and the score for the Attitude Scale for Nursing Profession was 159.27 ± 18.57 . We found a significant difference between the nurses' level of education and the mean score of the Inventory of Professional Attitudes at Occupation ($p < 0.05$). With regards to loving the profession and thinking about changing the profession, the mean scores for the Inventory of Professional Attitudes at Occupation and the Attitude Scale for Nursing Profession were found to be significantly different ($p < 0.05$). We also found positive relationships between the Inventory of Professional Attitudes at Occupation and Attitude Scale for Nursing Profession subscales.

As a result, as nurses' Inventory of Professional Attitudes at Occupation scores increase, their Attitude Scale for Nursing Profession scores also increase significantly. We found that the level of education and liking the profession also positively influenced professional attitudes. By removing the different levels of education among members of the nursing profession, opportunities for professional education for nurses should be provided.

Key words: TNursing, profession, healthcare worker's attitude

Giriş

Günümüzde yaşanan bilimsel, teknolojik, sosyal ve kültürel gelişmeler tüm mesleklerde olduğu gibi hemşirelik mesleğinde de çağdaş profesyonelliği zorunlu kılmaktadır. Yaşanan değişimlerle hemşirelik mesleğinde gelenekselden profesyonelliğe doğru bir süreç oluşmuştur. Profesyonellik; toplumda bir mesleğin rol ve sorumluluklarını yerine getiren ve bir işi gerçekleştiren her bireyin edinmesi gereken uzmanlık, bilgi, beceri, tutum ve davranış biçimi olarak ifade edilmektedir (1,2). Temel profesyonellik özellikleri; nitelikli eğitim, bilimsel bilgi birikimi, uygulamada teori kullanma, toplumsal değerleri paylaşma, etik kodlar, yaşamsal değeri olan konulara odaklanma, mesleki örgüte sahip olma ve otonomidir (3,4)

Mesleki profesyonellik, mesleğe yönelik standartların oluşturulmasında ve kaliteli bakım verilmesinde son derece önemlidir. Mesleki profesyonelliğin olumsuz yönde etkilenmesi hem bireyi hem de kurumu etkilemekte ve buna bağlı olarak hizmetin kalitesi olumsuz etkilenmektedir (4,5). Mesleğin profesyonel statüye ulaşmasında ve topluma nitelikli hizmet sunmasında meslek üyelerinin profesyonel kimliklerinin güçlü olması ve mesleki tutumları önemlidir. Meslek üyeleri arasında profesyonel tutumun yerleşmesine bağlı olarak; sağlık bakım hizmetlerinin kalitesinde yükselme, mesleki birliğin sağlanması ve mesleki statünün artması sağlanacaktır (6).

Günümüzde hemşirelik mesleğinde yaşanan sorunlar; eğitim farklılıkları, politiklardan kaynaklı sorunlar, ücret düzenlemelerindeki dengesizlikler profesyonelliğe ilişkin görüş ve tutumları olumsuz yönde etkilemektedir (7). Hemşirelikte profesyonelliğe etki eden faktörlerin incelendiği bir araştırmada, eğitim düzeyi ve çalışma yılı arttıkça profesyonel tutumun arttığı bildirilmiştir (8). Literatürde; eğitim düzeyinin, çalışma süresinin, hemşirelik mesleğinden memnun olma durumunun, çalışılan bölümün, meslekle ilgili derneklere üye olmanın, bilimsel etkinliğe katılmanın ve nöbet sayısının az olmasının hemşirelerin profesyonel tutumlarında etkili faktörler olduğu belirlenmiştir (4,7,9-13). Yapılan bazı araştırmalarda hemşirelerin profesyonelliğe ilişkin davranış puan ortalamalarının düşük düzeyde olduğu (3,11,12,14) bazı araştırmalarda ise hemşirelerin profesyonel tutumlarının iyi düzeyde olduğu bildirilmiştir (4,7).

Hemşirelikteki profesyonel tutum ve değerler, hemşirelik uygulamaları için temel sağlayarak; hemşirelerin bakım verdikleri bireylerle, toplumla ve meslektaşlarıyla etkileşimine rehberlik eder. Bu konuda yapılan bir araştırmada hemşirelerin profesyonel değerleri; insan onuru, sorumluluk, harekete geçme, güvenlik ve otonomi olarak bulunmuştur (15). Bu bağlamda hemşireler sağlıkta ve hastalıkta birey, aile ve topluma hizmet

*Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi Cerrahisi AD. Ankara/Türkiye

**Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Erzurum/Türkiye

Ayrı Basım İsteği: Gülten Tarhan

Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi AD. Ankara/Türkiye

Makalenin Geliş Tarihi: 21 Haziran 2015 • Kabul Tarihi: 01 Kasım 2015 • Çevrim İçi Basım Tarihi: 30 Aralık 2016

verdikleri için uygulamalarında yetkin olabilmeli, hemşirelik felsefesini anlamalı, akılcı ve etik davranmalıdır. İletişim ve empatik beceriler hemşirelerin profesyonel tutumlarında en etkili faktörlerdir. Yapılan bir araştırmada, hemşirelerin profesyonel tutumlarının hastaların hemşirelik bakım algılarını etkilediği bildirilmiştir (16). Hemşirelik uygulamalarında farklı özelliklerdeki sağlıklı ve hasta bireylere hizmet verildiği için hemşirelerin profesyonel davranış göstermesi önemlidir.

Hemşirelerin mesleklerine karşı tutumlarının ve profesyonelliklerinin belirlenmesi, onların bu alanlarda gösterecekleri davranışların önceden tahmin edilmesini sağlayacaktır. Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki profesyonellikleri ölçülerek, elde edilen sonuçlara yönelik önlemler alınarak, sağlık hizmetlerinin kalitesine katkı sağlanabilecektir. Bu araştırma, hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem

Araştırma, Gülhane Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 15.08.2013-15.12.2013 tarihleri arasında tanımlayıcı olarak yapıldı. Araştırmanın evrenini, Gülhane Tıp Fakültesi Hastanesinde çalışan 200 hemşire, örneklemini ise örnekleme yöntemine gidilmeksizin araştırmaya katılmayı kabul eden ve araştırmanın yapıldığı tarihlerde hastanede çalışan 156 hemşire oluşturdu. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde izinde olan ve soruları yanıtlamak istemeyen 44 kişi araştırmaya dahil edilmedi ve evrenin %78'ine ulaşarak 156 hemşire ile araştırma yapıldı.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan hemşirelerin sosyo-demografik ve çalışma ortamına ilişkin durumlarını belirleyen anket formu ile Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri (MPTE) ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMYTÖ) kullanıldı. Hemşirelerin sosyo-demografik ve çalışma ortamına ilişkin durumlarını belirleyen anket formu literatür doğrultusunda; yaş, medeni durum, öğrenim durumu, çalıştığı servis, çalışma yılı ve hemşirelerin meslekleri ile ilgili tutumlarına düşünce ve memnuniyetlerine yönelik soruları içermektedir (1,3,5,9,10,16,17).

Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri: Erbil ve Bakır tarafından 2006 yılında geliştirilmiştir (1). Envanterin uygulanma süresi ortalama 8-10 dakikadır. Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri; mesleki eğitim ve gelişme, kişiler arası ilişkiler ve sorunlara yaklaşım gibi konularda tutumu içeren tek boyutlu bir ölçüm aracıdır. Likert tipi geliştirilen ölçekteki her bir ifade 5'den 1'e kadar puanlanır. Her maddede "bana tamamen uyuyor" yanıtına "5", "bana biraz uyuyor" yanıtına "4", "kararsızım" yanıtına "3", "bana uymuyor" yanıtına "2" ve "bana hiç uymuyor" yanıtına "1" puan verilir. MPTE'den alınacak en düşük puan 32, en yüksek puan ise 160'dır. Envanterin toplam puanı meslekte profesyonel tutum puanını vermektedir. Envanterden alınan puanın yükselmesi profesyonellik düzeyinin yükseldiğini gösterir. Geliştirilen ölçeğin Cronbach alfa katsayısının 0.89 olduğu bulunmuştur (1).

Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği: Çoban ve Kaşıkçı tarafından 2010 yılında geliştirilmiştir (17). Ölçek; "Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri", "Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu" ve "Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna İlişkin Tutum" alt boyutlarını içeren toplam 40 sorudan oluşmaktadır. Tahmini uygulama süresi 10-12 dakikadır. Likert tipi ölçekteki her bir ifade 1'den 5'e kadar puanlanmıştır. Olumlu sorular için "hiç katılmıyorum" yanıtına "1", "az katılıyorum" yanıtına

"2", "orta derecede katılıyorum" yanıtına "3", "çok katılıyorum" yanıtına "4" ve "tamamen katılıyorum" yanıtına "5" puan verilmiştir. Ölçekten alınan puanın yükselmesi hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutumların yükseldiğini gösterir. Yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışması sonucunda ölçeğin yüksek düzeyde geçerli ve güvenilir olduğu ve ölçeğin Cronbach alfa katsayısının 0.91 olduğu bulunmuştur (17).

Araştırmadan elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 15.0 paket programında sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, t-testi, ANOVA, Kruskal-Wallis ve korelasyon analizi kullanılarak değerlendirildi. Anlamlılık değeri $p < 0.05$ olarak kabul edildi. Araştırmaya başlamadan önce, araştırmanın yapıldığı Gülhane Tıp Fakültesi Hastanesi'nden ve Etik Kuruldan yazılı izin, araştırmaya katılan bireylerden de sözlü izin alındı.

Bulgular

Tablo I araştırma kapsamına alınan hemşirelerin tanıtıcı özelliklerini göstermektedir. Araştırma kapsamındaki hemşirelerin %36.5'inin 28-35 yaş aralığında olduğu, %56.4'ünün evli, %69.9'unun eşinin sivil ve %75.6'sının lisans mezunu olduğu, 54.49'unun cerrahi kliniklerde çalıştığı, %69.2'sinin mesleğini sevdiği ve %44,2'sinin mesleğini değiştirmek istemedikleri saptandı.

Tablo I. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı

Özellikler	Sayı	%
Yaş Grupları		
27 yaş ve altı	50	32.1
28-35 yaş	57	36.5
36 yaş ve üzeri	49	31.4
Medeni Durum		
Evli	88	56.4
Bekar	68	43.6
Eş Mesleği		
Asker	47	30.1
Sivil	109	69.9
Eğitim Durumu		
Lise	2	1.3
Önlisans	11	7.1
Lisans	118	75.6
Yüksek lisans	25	16.0
Çalıştıkları Klinik		
Cerrahi	85	54.49
Dahiliye	71	45.51
Mesleği Sevme		
Evet	108	69.2
Hayır	13	8.3
Kararsız	35	22.5
Mesleği Değiştirmeyi Düşünme		
Evet	65	41.7
Hayır	69	44.2
Kararsız	22	14.1
TOPLAM	156	100.00

Tablo II'de hemşirelerin MPTE puan ortalamaları ile HMYTÖ'nin alt boyutları puan ortalamaları görülmektedir. Hemşirelerin MPTE puan ortalaması 135.38 ± 13.14 , HMYTÖ puan ortalaması 159.27 ± 18.57 olarak bulundu. "Hemşirelik

Mesleğinin Özellikleri” boyutundan aldıkları ortalama puanın 81.10 ± 7.89 , “Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme” boyutundan aldıkları ortalama puanın 36.90 ± 5.94 ve “Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu” boyutundan aldıkları ortalama puanın 41.27 ± 3.66 olduğu saptandı.

Tablo II. Hemşirelerin HMYTÖ ve MPTE puan ortalamaları

	Ortalama $\pm$ SS
HMYTÖ Alt Boyutları	
Hemşirelik mesleğinin özellikleri	81.10 ± 7.89
Hemşirelik mesleğini tercih etme	36.90 ± 5.94
Hemşirelik mesleğinin genel durumu	41.27 ± 3.66
HMYTÖ Toplam	159.27 ± 18.57
MPTE Toplam	135.38 ± 13.14

Tablo III’de hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre MPTE, HMYTÖ ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması görülmektedir. Araştırmada hemşirelerin eğitim düzeylerine göre MPTE puan ortalamasında anlamlı bir fark saptandı. Hemşirelerden eğitim düzeyi yüksek lisans olanların diğer eğitim düzeyindeki hemşirelere göre mesleki profesyonel tutum puan ortalamaları daha yüksek bulundu ($p < 0.05$). Lise mezunu hemşirelerin MPTE puan ortalamaları 121.50 ± 16.26 iken, yüksek lisans mezunu hemşirelerin MPTE puan ortalamaları 141.16 ± 10.83 olduğu saptandı. Tabloda III’de görüldüğü gibi HMYTÖ puan ortalamaları yüksek lisans mezunu hemşirelerde diğer eğitim düzeylerine göre yüksek olduğu ancak aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptandı ($p > 0.05$).

Hemşirelerin mesleği sevmeye durumlarına göre MPTE puan ortalaması incelendiğinde; mesleğini seven hemşirelerin mesleki profesyonel tutumları yüksek olarak bulundu ($p < 0.05$). Hemşirelerin HMYTÖ ve alt boyut puan ortalamaları mesleğini sevdiğini belirten hemşirelerde, mesleğini sevmeyen ve bu konuda kararsız olduğunu belirten hemşirelere göre daha

Tablo III. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre MPTE, HMYTÖ ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması

Özellikler	Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri X $\pm$ SS	Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme X $\pm$ SS	Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu X $\pm$ SS	HMYTÖ X $\pm$ SS	MPTE X $\pm$ SS
Yaş Grupları					
27 yaş ve altı	81.81 ± 8.44	37.24 ± 7.46	40.69 ± 3.94	158.75 ± 14.50	133.28 ± 14.31
28-35 yaş arası	80.75 ± 7.83	37.07 ± 4.90	41.55 ± 3.48	159.38 ± 13.10	136.31 ± 12.12
36 yaş ve üzeri	81.85 ± 7.69	36.62 ± 5.65	41.54 ± 3.31	160.02 ± 12.84	135.83 ± 10.86
Test ve p	F=.296, p>.05	F=.137, p>.05	F=.989, p>.05	F=.110, p>.05	F=.888, p>.05
Medeni Durum					
Evli	81.18 ± 7.96	37.11 ± 6.44	41.61 ± 3.50	159.9 ± 17.9	135.80 ± 12.38
Bekar	81.00 ± 7.84	36.62 ± 5.24	40.82 ± 3.82	158.44 ± 16.9	134.85 ± 14.14
Test ve p	t:.495, p>.05	t:.038, p>.05	t:.403, p>.05	t:.418, p>.05	t:1.36, p>.05
Eş Mesleği					
Asker	82.00 ± 7.96	36.53 ± 5.09	42.43 ± 2.99	160.96 ± 16.04	136.77 ± 11.50
Sivil	80.72 ± 7.85	37.06 ± 6.28	40.77 ± 3.81	158.55 ± 17.94	134.79 ± 13.79
Test ve p	t:.007, p>.05	t:.135, p>.05	t:.108, p>.05	t:.79, p>.05	t:.1256, p>.05
Eğitim Durumu					
Lise	76.50 ± 6.36	37.00 ± 5.65	40.00 ± 2.82	158.50 ± 12.02	121.50 ± 16.26
Önlisans	79.82 ± 5.92	37.09 ± 4.15	41.18 ± 3.10	158.64 ± 13.17	136.82 ± 9.08
Lisans	80.85 ± 8.40	37.05 ± 6.16	41.17 ± 3.72	158.90 ± 18.44	134.28 ± 13.88
Yüksek Lisans	82.88 ± 6.17	36.08 ± 5.76	42.76 ± 3.07	161.16 ± 14.07	141.16 ± 10.83
Test ve p	KW=3.87, p>.05	KW=4.15, p>.05	KW=2.91, p>.05	KW=.430, p>.05	KW=10.82, p<.05
Çalıştıkları Klinikler					
Cerrahi	81.03 ± 8.62	37.30 ± 6.11	41.10 ± 3.79	159.45 ± 14.41	134.46 ± 12.62
Dahiliye	80.25 ± 8.05	37.78 ± 7.04	40.67 ± 3.32	158.71 ± 13.61	136.28 ± 12.09
Test ve p	t:.845, p>.05	t:1.221, p>.05	t:1.381, p>.05	t:.316, p>.05	t:.809, p>.05
Mesleği Sevme					
Evet	81.45 ± 7.13	36.30 ± 4.77	41.62 ± 3.12	159.37 ± 15.02	136.74 ± 12.10
Hayır	76.85 ± 9.84	35.54 ± 6.74	36.08 ± 5.66	151.47 ± 22.24	129.69 ± 13.97
Kararsız	80.37 ± 8.92	38.89 ± 8.22	41.37 ± 3.80	160.63 ± 20.94	131.09 ± 15.12
Test ve p	F=3.600, p<.05	F=5.348, p<.05	F=5.020, p<.05	F=7.389, p<.05	F=3.209, p<.05
Mesleği Değiştirmeyi Düşünme					
Evet	79.83 ± 8.81	37.23 ± 6.38	40.98 ± 4.24	158.04 ± 19.43	132.51 ± 14.94
Hayır	81.87 ± 6.72	36.80 ± 5.21	41.59 ± 2.91	160.26 ± 12.84	137.16 ± 10.02
Kararsız	82.45 ± 8.19	36.23 ± 6.84	41.09 ± 3.93	159.77 ± 13.96	138.32 ± 14.97
Test ve p	F=4.652, p<.05	F=.845, p>.05	F=.992, p>.05	F=2.410, p<.05	F=3.892, p<.05

yüksek bulundu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p<0.05$).

Hemşirelerden mesleğini değiştirmeyi düşünenlerin MPTE ve HMYTÖ ve Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri alt boyutu puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturduğu saptandı ($p<0.05$). Tabloda III'de görüldüğü gibi 27 yaş ve üzerinde olanların medeni durumu evli olanların, eşinin mesleği asker olanların MPTE ve HMYTÖ puanlarının yüksek olduğu ancak aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlendi ($p>0.05$). Hemşirelerin çalıştıkları kliniklere göre MPTE ve HMYTÖ ve alt boyut puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptandı ($p>0.05$).

Tablo IV'de görüldüğü gibi MPTE ile HMYTÖ ve alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde, MPTE ile "Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri" ($r=.437$, $p<0.01$) ve "Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu" ($r=.261$, $p<0.01$) puan ortalamaları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak önemli düzeyde bir ilişki olduğu saptandı. MPTE puan ortalamaları ile hemşirelik mesleğini tercih etme alt boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı ($r=.038$, $p>0.05$). Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak önemli düzeyde bir ilişki olduğu saptandı ($r=.367$, $p<0.01$).

Tablo IV. Hemşirelerin MPTE puanları ile HMYTÖ'nin alt boyut puan ortalamalarının ilişkisi	
HMYTÖ'nin Alt Boyutları	MPTE
Hemşirelik mesleğinin özellikleri	$r=.437^{**}$
Hemşirelik mesleğini tercih etme	$r=.038$
Hemşirelik mesleğinin genel durumu	$r=.261^{**}$
HMYTÖ Toplam	$r=.367^{**}$
r =Pearson's korelasyon testi, ** $p<0.01$	

Tartışma

Bu araştırmada hemşirelerin MPTE puan ortalaması 135.38 ± 13.14 olarak saptandı (Tablo II). Ölçeğin kesme noktası olmadığından MPTE alınan puanın yüksek olması mesleki profesyonel tutumun iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (1). Hemşirelerin mesleki profesyonel tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan bu araştırma bulguları literatürü desteklemektedir (5,7,9,10). Ancak hemşirelerin mesleki profesyonel davranışlarını inceleyen bazı araştırmalarda ise profesyonel davranış puan ortalamaları düşük olarak bildirilmiştir (3,11,12,14). Bu araştırmada mesleki tutum puanlarının iyi düzeyde çıkması, araştırmanın yapıldığı hastanenin iş ortamından ve hemşirelerin profesyonellik algılarını etkileyebilecek eğitimsel, bilimsel ve sosyal faktörlerden kaynaklanabilir.

Araştırmada, HMYTÖ puan ortalaması ve alt boyut puan ortalamaları yüksek olarak bulundu (Tablo II). HMYTÖ puan ortalamasının yüksek olması mesleğe yönelik olumlu tutumların olduğunu göstermektedir (17). Bu konuda yapılan bir araştırmada ise hemşirelerin HMYTÖ ve alt boyut puan ortalaması bu araştırma bulgusuna göre daha düşük olarak bildirilmiştir (16). Bu araştırma bulgusunun yukarıda belirtilen araştırma bulgusundan farklı olmasının nedeni araştırmanın farklı illerde ve farklı örneklem gruplarında yapılması ve bu belirtilen araştırmaya sadece medikal ve radyasyon onkolojisinde kanser

hastalarına bakım veren hemşirelerin alınmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada, eğitim düzeyi yüksek lisans olan hemşirelerin MPTE puan ortalamasının diğer eğitim düzeyindeki hemşirelere göre istatistiksel olarak önemli bir fark oluşturduğu saptandı (Tablo III, $p<0.05$). Çelik ve arkadaşları (2012), Karamanoğlu ve arkadaşları (2009) hemşirelerin mesleki profesyonelliklerini değerlendiren çalışmalarında, eğitim düzeyinin MPTE puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığını bildirmektedir. Buna karşın bu araştırmada olduğu gibi yapılan çalışmalarda hemşirelerin eğitim düzeyinin mesleki profesyonel tutumlarında anlamlı bir şekilde farklılık oluşturduğu ve profesyonel tutumları olumlu yönde etkilediği saptanmıştır (4,7-9,11-14). Beydağ ve Arslan'ın (2008) çalışmasında, sağlık meslek lisesi mezunlarının mesleki profesyonelliklerinin diğer eğitim düzeylerine göre daha düşük olduğu ve eğitim düzeyi arttıkça mesleki profesyonelliğin arttığı bulunmuştur (9). Hemşirelerin MPTE puanı eğitimi lisans üstü olanlarda daha yüksek bulunmuştur (11,12). Belirtilen bu çalışmaların sonucu bu araştırma bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Profesyonel kimlik gelişiminde hemşirelerin mesleki eğitimlerinin etkisi bulunmaktadır, mezuniyet sonrası da mesleki sosyalleşme süreciyle bu gelişim devam eder (4). Bu bağlamda yüksek lisans düzeyinde eğitim alan hemşirelerin mesleki değerleri ve profesyonel tutumları daha iyi içselleştirdiği ve önemsedikleri düşünülmektedir ve bu durumu eğitim süresinin mesleki profesyonelliğin kazanılmasında etkili olduğu şeklinde yorumlayabiliriz.

Araştırmada, hemşirelerin %69.2'sinin mesleğini sevdiği ve bu hemşirelerin MPTE ve HMYTÖ puan ortalamasının yüksek olduğu ve gruplar arasındaki puan ortalamaları farkının istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı (Tablo I ve III, $p<0.05$). Literatürde, mesleğini seven ve mesleğinden memnun olanların mesleki profesyonel tutumlarının yüksek düzeyde ve olumlu olduğu bildirilmiştir (5,7,10). Mesleği severek çalışmanın mesleki profesyonelliği olumlu yönde etkilediğini belirtebiliriz. Yine profesyonellik için bireyin kendisini profesyonel olarak düşünmesi ve profesyonel davranması önemlidir. Mesleğini severek yapmanın iş doyumunu, memnuniyeti arttırdığı, kurum çalışma ortamının da profesyonel tutumları teşvik etme noktasında olumlu etki gösterdiği bildirilmiştir (2,18,19).

Araştırmada hemşirelerin %44.2'si mesleğini değiştirmeyi düşünmediğini belirtirken %41.7'si mesleğini değiştirmek istediklerini belirtmiştir (Tablo I). Hemşirelerin mesleğe bağlı olmasında profesyonel kimliklerinin etkili olduğu bildirilmektedir (19). Bir mesleğin üyeleri tarafından mesleğin sevilerek yapılması ve yaşam boyu yapılacak bir uğraş olarak kabul edilmesi meslek ölçütleri bağlamında değerlendirilmektedir (20). Korkmaz ve Görgülü'nün (2010) araştırmasında olduğu gibi bu araştırmada da benzer şekilde hemşirelerin yarısından çoğu mesleğini sevdiğini ve meslekten ayrılmak istemediğini belirtmiştir. Benligiray ve Sönmez (2011) hemşirelerin mesleğe bağlılıklarını sağlayacak ve artıracak uygulamaların, çalışanların motivasyonlarını artırmaya yönelik ödüllendirmenin, hemşirelerin mesleki bağlılıklarını ve profesyonelliklerini arttıracaklarını belirtmektedir.

Bu araştırmada, mesleğini değiştirmeyi düşünen hemşirelerin MPTE ve HMYTÖ puan ortalamalarının anlamlı olarak düşük olduğu bulundu (Tablo III). Benzer şekilde Çelik ve ark. (2012) ve Beydağ ve Arslan (2008) tarafından yapılan araştırmalarda, mesleğini değiştirmeyi düşünmeyen hemşirelerin

MPTE puanları anlamlı olarak daha yüksek bildirilmiştir. Ancak Karamanoğlu ve ark. (2009) mesleğini değiştirmek isteyen hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin daha iyi olduğunu bulmuştur. Bu durum ise mesleğin yapılabilmesi için eğitim kurumlarında mesleki profesyonelliğin kazandırılmasıyla açıklanmıştır. Hemşirelikte profesyonelliğin normlarını içselleştiren hemşireler, meslek üyeleri arasında profesyonel tutumun yerleşmesine ve meslek birliğinin oluşmasına katkı yaparak mesleğin profesyonel statüye ulaşmasını sağlarlar (21). Yine profesyonel tutum ve davranışlar, hasta memnuniyetini ve sağlık sonuçlarını olumlu etkiler ve hemşirelik hizmetlerinin kalitesini artırır (22). Bu nedenle eğitim ortamlarında profesyonel hemşirelik hizmetleri için gerekli bilgi, beceri ve anlayış kazandırılmalıdır.

Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin çalıştıkları kliniklere göre MPTE ve HMYTÖ ve alt boyut puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmadı (Tablo III). Ancak bu konuda yapılan araştırmalarda, hemşirelerin çalıştıkları kliniklerin mesleki rol ve profesyonellikte etkili olduğu ve birimler arasında farklılıklar olduğu bildirilmektedir (5,7,9,12). Hemşirelerin, farklı kliniklerde çalışması bilgi, beceri, deneyim ve çalışma koşulları gibi bireysel veya çevresel faktörler, hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ve profesyonelliği etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Araştırmada, MPTE ile HMYTÖ'nin hemşirelik mesleğinin özellikleri ve hemşirelik mesleğinin genel durumu alt boyut puan ortalamalarının pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği saptandı (Tablo IV). Bu durum, hemşirelik mesleğini icra eden kişilerin mesleki profesyonelliklerinin mesleğe yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Değişen sosyal yapının, hemşirelik eğitiminin, çalışma koşullarının ve mesleğin topluma ilişkin faydayı amaç edinmesinin, ferdin profesyonelliğin ölçütlerini bilerek uygun davranışları hayata geçirmesinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları olumlu yönde etkilediğini belirtebiliriz.

Sonuç olarak araştırmada, Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalamaları genel olarak iyi düzeyde saptandı. Hemşirelerin eğitim durumlarının, mesleği sevme durumlarının ve mesleklerini değiştirmeyi düşünme durumlarının MPTE ve HMYTÖ puan ortalamalarında etkili olduğu bulundu. Yüksek lisans mezunu hemşirelerin, mesleğini seven hemşirelerin, mesleğini değiştirmeyi düşünmeyen hemşirelerin MPTE ve HMYTÖ puan ortalaması yüksek saptandı. MPTE ile HMYTÖ'nin "Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri" ve "Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumu" alt boyut puan ortalamalarının pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği bulundu.

Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelerin mesleki profesyonelliklerine etki eden faktörlerin değerlendirilerek, profesyonelliği teşvik edecek stratejilerin geliştirilmesi, hemşirelere mesleki profesyonellik kazandıracak eğitim ve teşvik edici organizasyonların sağlanması önerilir.

Teşekkür: Bu araştırma 13-15 Mayıs 2014 tarihinde 7. TSK Ulusal Hemşirelik Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuş ve en iyi sözlü bildiri ikinciliğini almıştır. Bu araştırmaya katılan hemşirelere teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. Erbil N, Bakır A. Meslekte profesyonel tutum envanterinin geliştirilmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2009;6(1):290-302.
2. Adıgüzel O, Tanrıverdi H, Özkan DS. Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. Yönetim Bilimleri Dergisi 2011;9(2):239-259.
3. Karadağ A, Hisar F, Elbas NÖ. The level of professionalism among nurses in Turkey. Journal of Nursing Scholarship 2007;39(4):371-374.
4. Vicdan Kacaroglu A. Hemşirelikte profesyonellik. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi Sempozyum Özel Sayısı 2010;261-263.
5. Çelik S, Ünal Ü, Saruhan S. Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. İÜFN Hemşirelik Dergisi 2012;20(3):193-199.
6. Sabancıoğlu S, Doğan S. Profesyonel kimlik gelişimi ve hemşirelik. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2012;15(4):275-282.
7. Dikmen DY, Önder M, Yorgun S, Usta YY, Umur S, Aytekin A. Hemşirelerin profesyonel tutumları ile bunu etkileyen faktörlerin incelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2014;17(3):158-164.
8. Wynd CA. Current factors contributing to professionalism in nursing. Journal of Professional Nursing 2003;19(5):251-61. [http://dx.doi.org/10.1016/S8755-7223\(03\)00104-2](http://dx.doi.org/10.1016/S8755-7223(03)00104-2).
9. Beydağ KD, Arslan H. Kadın doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin mesleki profesyonelliklerini etkileyen faktörler. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2008;3(7):76-87.
10. Karamanoğlu A, Özer F, Tuğcu A. Denizli ilindeki hastanelerin cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. Fırat Tıp Dergisi 2009;14(1):12-17.
11. Hisar F, Karadağ A. Determining the professional behaviour of nurse executives. International Journal of Nursing Practice 2010;16(4):335-341.
12. Demir S, Kocaman Yıldırım S. Psikiyatri hemşirelerinin profesyonel davranışlarının belirlenmesi. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2014;5(1):25-32.
13. Kim Godwin YS, Baek H, Wynd CA. Factors influencing professionalism in nursing among Korean American registered nurses. Journal of Professional Nursing 2010;26(4):242-249. doi:10.1016/j.profnurse.2009.12.007.
14. Konukbay D, Yıldız D, Eren Fidancı B, Yavuz S, Akyol M, Akbayrak N. Determination of professional behaviours of nurses working in an educational and research hospital. International Journal of Caring Sciences 2014;7(2):633-641.
15. Şahin Orak N, Ecevit Alpar Ş. Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. MÜSBED 2012;2(1):22-31.
16. İpek Coban G, Yurdagül, G. The relationship between

cancer patients' perception of nursing care and nursing attitudes towards nursing profession. *Asia-Pacific Journal of Oncology Nursing* 2014;1(1):16-21.

17. Ipek Coban G, Kasikci M. Development of the attitude scale for nursing profession. *International Journal of Nursing Practice* 2011;17(5):518-524.
18. Karakoç Kaya Ö, Şimşek Z, Kabalcıoğlu F, Dayı FF. Hemşirelerin meslek imajlarını ve mesleği algılama durumlarını etkileyen faktörler. *Hemşirelik Forumu Dergisi* Ocak-Şubat 2004;7(1):1-6.
19. Benligiray S, Sönmez H. Hemşirelerin mesleki bağlılıkları ile diğer bağlılık formları arasındaki ilişki: örgüte bağlılık, işe bağlılık ve aileye bağlılık. *Hacettepe Üni-*

versitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2011;18(1):28-40.

20. Korkmaz F, Görgülü S. Hemşirelerin meslek ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2010;17(1):1-7.
21. Karagözoğlu Ş. Hemşirelikte bireysel ve profesyonel özerklik. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 2008;3:41-50.
22. Alidina K. Professionalism in post-licensure nurses in developed countries. *Journal of Nursing Education and Practice* 2013;3(5):128-137.